

Rapport

Dnr 323725
2018-02-07

Rapport - Genomströmning av elever i verksamheten sfi

Bakgrund

Näringslivs- och arbetsmarknadsnämnden har ansvaret för uppgifterna i skollagen (2010:800) som avser skolformerna kommunal vuxenutbildning, särskild utbildning för vuxna och utbildning i svenska för invandrare (Sfi).

Sfi är en kvalificerad språkutbildning som syftar till att ge vuxna personer med annat modersmål än svenska grundläggande kunskaper i svenska språket. I utbildningen får man lära sig och utveckla ett funktionellt andraspråk. Utbildningen är kursutformad.

Kurserna inom sfi är inte jämförbara med någon språklig nivå inom grund- eller gymnasieskolans kurser i svenska som andraspråk då kursplanen är utformad utifrån en annan grund och ett annat perspektiv för att möta den vuxna eleven. Studieplanen är individuell och ska anpassas efter individens behov. Individanpassning förutsätter faktiska möjligheter för eleven att påverka utbildningens upplägg och organisation.

Huvudmannen ska i samarbete med Arbetsförmedlingen verka för att eleven ges möjligheter att öva det svenska språket i arbetslivet och att utbildningen Sfi kan kombineras med andra aktiviteter som arbetslivsorientering, validering, praktik, eller annan utbildning. Utbildningen ska kunna kombineras med förvärvsarbete.

Innehållet i verksamheten sfi styrs på följande sätt av följande lagar och förordningar;

- Skollagen

Målet för den kommunala vuxenutbildningen är att vuxna ska stödjas och stimuleras i sitt lärande. De ska ges möjlighet att utveckla sina kunskaper och sin kompetens i syfte att stärka sin ställning i arbets- och samhällslivet samt att främja sin personliga utveckling.

- Förordning om vuxenutbildning

För kommunal vuxenutbildning i svenska för invandrare (sfi) ska det finnas en kursplan. Den ska ge utrymme för läraren och eleverna att själva planera undervisningen. Av kursplanen ska kunskapskraven för varje kurs framgå.

- Läroplan

Vuxenutbildningen ska sträva efter flexibla lösningar när det gäller organisation, arbetsätt och arbetsformer med utgångspunkt i individens behov och förutsättningar. Den enskilda eleven bör kunna kombinera dels studier i flera skolformer inom vuxenutbildningen och dels studier med arbete.

- Kursplaner

En elev kan avsluta den kommunala vuxenutbildningen i svenska för invandrare efter respektive kurs. Alla elever ska dock ges möjlighet att studera till och med kurs D inom sin studieväg, med den anpassning som krävs för att eleverna ska nå kunskapskraven.

Studievägar inom sfi

Hur ska verksamheten göra för att möta behovet av att eleverna behöver läsa längre tid och fler kurser på utbildningen Sfi? I enlighet med propositionen *Ökad individanpassning - en effektivare sfi och vuxenutbildning (prop. 2014/15:85)* har Skolverket reviderade kursplanen för utbildningen Sfi. Skolverket har bestämt att, utifrån den efterfrågan som finns, anpassa undervisningen genom att skapa olika studievägar så att fler elever kan nå mål och kunskapskrav i fler kurser.

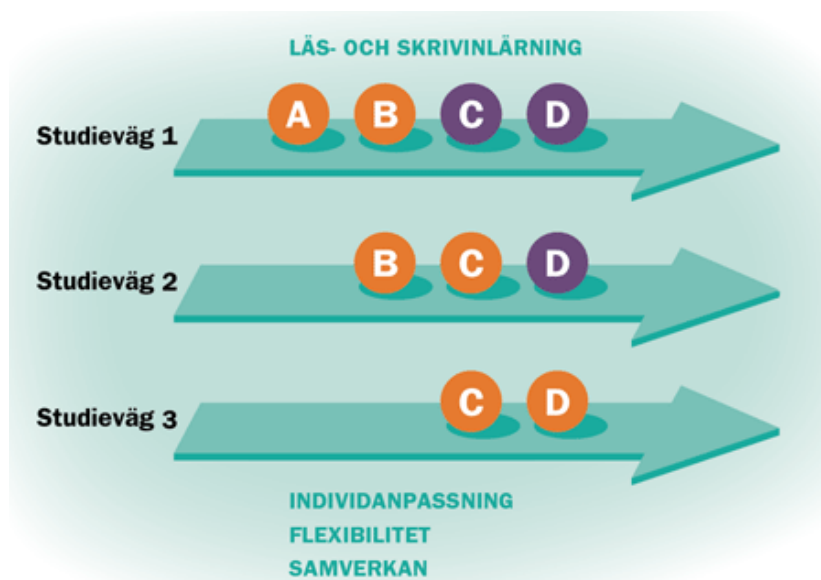

Bild 1 Utformning av studievägar inom utbildningen Sfi

Studievägarna riktar sig till personer med olika bakgrund, förutsättningar och mål samt visar på vilken ingångskurs och progressionstakt som är lämplig. En elev börjar sina studier inom den studieväg och kurs som bäst passar hans eller hennes individuella förutsättningar. En elev kan avsluta utbildningen efter respektive kurs, men intentionen är att alla elever ska ges möjlighet att studera till och med kurs D inom sin studieväg. Kunskapskraven för en kurs är desamma oavsett studieväg.

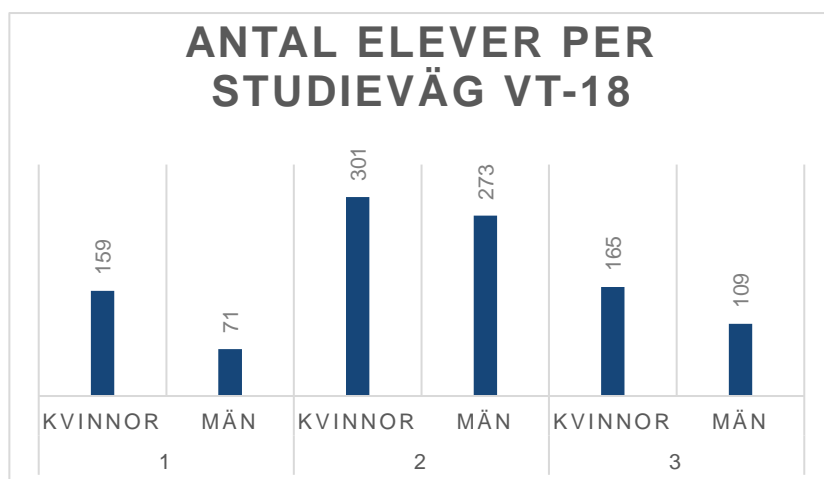
- Studieväg 1 består av kurserna A, B, C och D.
- Studieväg 2 består av kurserna B, C och D.
- Studieväg 3 består av kurserna C och D.

Studieväg 1 vänder sig i första hand till personer med mycket kort studiebakgrund och studieväg 3 till dem som är vana att studera.

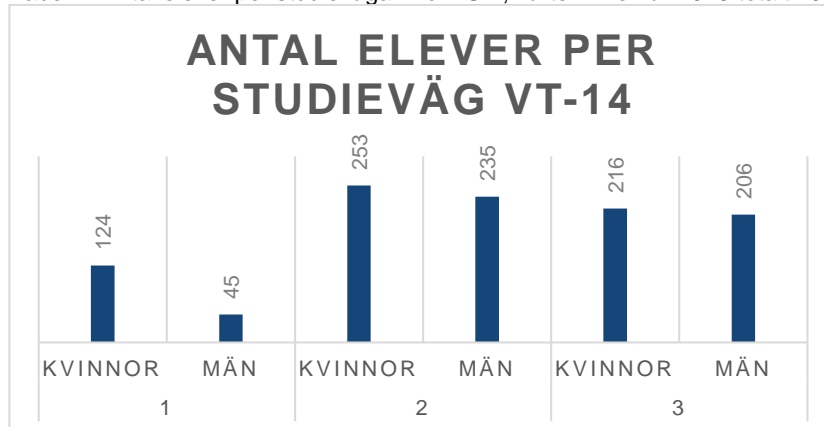
Bedömningen av vilken studieväg som är lämplig för en elev och vilken kurs eleven bör börja på utgår ifrån en kartläggning av hans eller hennes kunskaper, förutsättningar och vad som i övrigt kan ha betydelse för att uppfylla kraven.

Genomströmning av elever inom verksamheten sfi

Verksamheten SFI i Gävle kommun har idag ca 1100 elever inskrivna på någon av kurserna. För att få en uppfattning om genomströmningen av elever görs en jämförelse mellan vårterminen år 2018 och vårterminen år 2014 eftersom de har ungefär samma antal elever. I Gävle kommun skedde ingen ytterligare ökning av antalet nyanlända år 2015 jämfört med år 2014 vilket är en annan faktor som gör det till en lämplig punkt för jämförelse. Värt att notera är dock att för vårterminen år 2014 gällde en annan kursplan och det fanns andra direktiv från Skolverket. Den jämförelsen som görs avser genomströmningen av elever, men det fanns olika förutsättningar för verksamheten SFI i Gävle kommun vid de olika tillfällena.

Tabell 1 Antal elever per studievägar inom SFI, vårterminen år 2018 totalt 1078

Tabell 2 Antal elever per studievägar inom SFI, vårterminen år 2014 totalt 1079

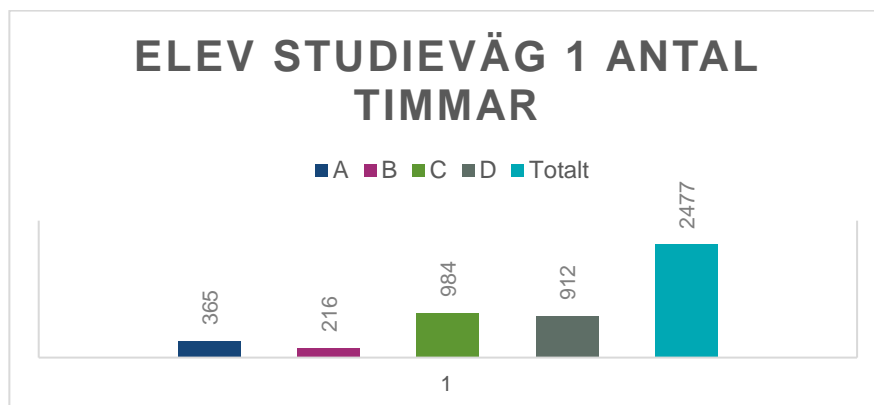
Det finns 1078 elever vårterminen år 2018 och det fanns 1079 elever vårterminen år 2014. Det som utgör den stora skillnaden mellan åren är vilken studieväg eleverna studerar på. Antalet elever på studieväg 3 har minskat från 39% till 25%. Eleverna har förflyttats till studieväg 1 och 2. Studieväg 1 har gått från 16% till 21% av elevunderlaget och studieväg 2 har gått från 45% till 54% idag. Denna förändring är en viktig utgångspunkt för vad verksamheten sfi behöver jobba med.

Verksamheten SFI har ett större inflöde av nya elever till studieväg 1 och 2 men det stora inflödet av elever är de som väljer att komma tillbaka och fortsätta sina studier på Sfi. Återvändande elever består främst av elever som studerar på studieväg 1 och 2. Vad kan det bero på och vad kan verksamheten göra för att möta behovet? Det finns olika skäl till att eleverna kommer tillbaka och fortsätter med sina studier. Det kan handla om avslutad föräldraledighet, att man vill kombinera Sfi med arbete, att man lider brist på annan aktivitet, eller att det är en del av en persons plan för att komma närmare egen försörjning. Att eleverna främst tillhör målgruppen som studerar på studieväg 1 och 2 beror på att elever på studieväg 3 blir färdiga mycket snabbare med den sista D-kursen på Sfi. Dessa elever genomför ofta sina studier utan avbrott och kan således fortsätta sina studier på Komvux.

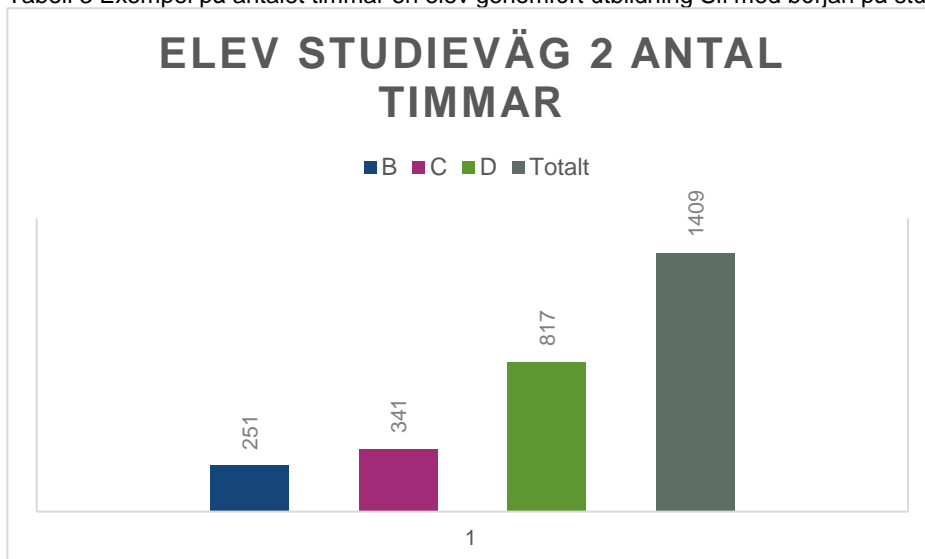
För verksamheten sfi innebär utformningen av studievägarna som gäller vårterminen år 2018 att många elever kommer studera fler kurser på sfi än vad de gjort vårterminen 2014. En effekt av det är att eleverna studerar längre tid innan de avslutar sina studier. Det syns även i jämförelsen att fler elever studerar på studieväg 1 och 2 idag jämfört med 2014. Det är positivt att individen kan läsa fler kurser på Sfi som också anpassas efter elevens förutsättningar av läraren. Konsekvensen för verksamheten sfi blir dock längre genomströmningstider. Men för individen skapas det snabbaste spåret mot egen försörjning eller fortsatta studier, givet språket är nyckeln för en lyckad etablering och integration i samhället.

Exempel på hur länge en elev studerar på sfi

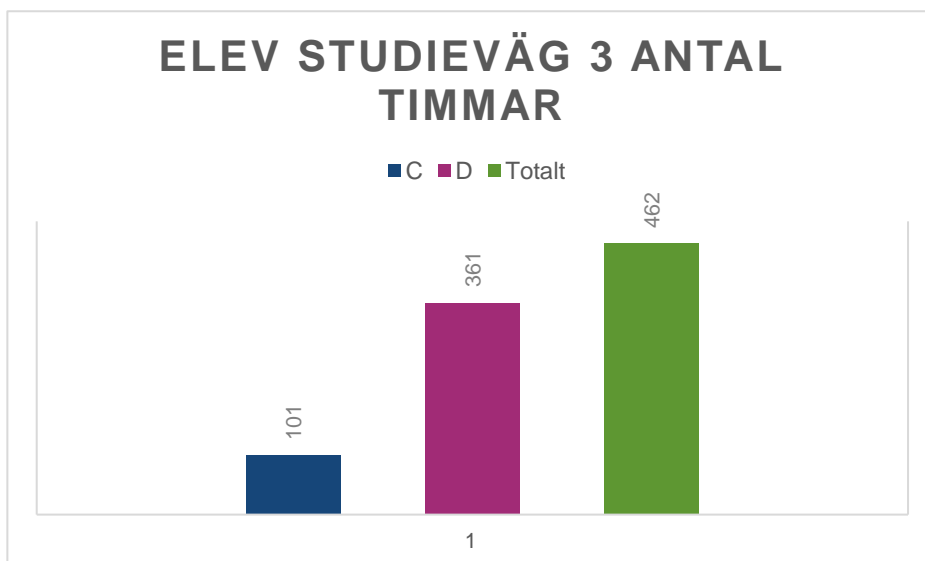
Nedan följer tre exempel från respektive studieväg på hur många timmar en elev har läst för att klara hela utbildningen Sfi, till och med kurs D. Det är tre exempel men de ger en fingervisning av hur lång tid det tar för två högpresterande elever på studieväg 1 och 2 samt en normalpresterande elev på studieväg 3.

Tabell 3 Exempel på antalet timmar en elev genomfört utbildning Sfi med början på stu-

dieväg 1

Tabell 4 Exempel på antalet timmar en elev genomfört utbildning Sfi med början på studieväg

Tabell 5 Exempel på antalet timmar en elev genomfört utbildning Sfi med början på studieväg 3

Notera att antalet kurser skiljer sig mellan studievägarna: fyra kurser på studieväg 1, tre kurser på studieväg 2 och två kurser på studieväg 3.

Antalet studietimmar för de två första kurserna på respektive studieväg är liknande mellan studievägarna. Eleven på studieväg 1 läser A och B-kursen på

581 timmar, eleven på studieväg 2 läser B och C-kursen på 592 timmar och eleven på studieväg 3 läser C och D-kursen på 462 timmar. Skillnaden framgår när studieväg 1- och 2-eleverna ska läsa kurser som de tidigare inte har läst utifrån tidigare kursplan för Sfi. Studieväg 1-eleven behöver 1 896 timmar för att klara C- och D-kursen, medan studieväg 2-eleven behöver 817 timmar för att klara D-kursen.

Värt att minnas är att elevexemplen avser högpresterande elever på studieväg 1 och 2 då många av eleverna på dessa studievägar inte är i närheten av att klara D-kursen på sfi innan deras progression i kursen stagnerar.

Konsekvenserna för verksamheten sfi med den nya kursplanen blir således att fler elever ges möjlighet att studera fler kurser på sfi men det medför större volymer av elever på studieväg 1 och 2. Vi ser redan nu en ökning av genomströmningen mellan vårterminen år 2014 och vårterminen år 2018. Då ska man också betänka att kursplanen och direktiven är nya från skolverket.

En analys är att det kan vara att det är bättre att eleven studerar kontinuerligt utan avbrott på sfi, och därmed lär sig så mycket svenska som möjligt på så kort tid som möjligt, istället för att avbryta studier och komma tillbaka vid flera olika tillfällen. Kontinuitet leder inte till med automatik till minskade genomströmningstider, men brist på kontinuitet och sammanhang skapar ineffektivitet både utifrån ett pedagogiskt perspektiv och ur ett resursperspektiv.

Samverkan och samarbeten för att öka måluppfyllelsen inom sfi och genomströmningen inom verksamheten sfi

När utbildningen Sfi diskuteras är det ofta så kallade ”långsamma elever” som lyfts fram, då dessa ställer ytterligare krav på verksamheten sfi men även andra verksamheter i kommunen. Definitionen av ”långsamma elever” som används nedan är något förenklad: en ”långsam elev” är en elev på studieväg 1 och 2 som inte tar sig hela vägen för att klara D-kursen på sfi. Verksamheten SFI ser att majoriteten av de 804 elever som är inskriven på studieväg 1 och 2 idag inte kommer klara D-kursen på utbildningen Sfi utan god samverkan och samarbeten med andra aktörer.

Nedan följer exempel på hur verksamheten SFI arbetar idag med att minska genomströmningstiderna på utbildningen Sfi för de elever som kallas långsamma. Det är den här målgruppen som är den största utmaningen för verksamheten SFI men målgruppen är även en utmaning för Gävle kommun i stort.

Vuxenutbildningen och Verksamheten SFI har idag ett nära och gott samarbete kring integrationsfrågor med Arbetsmarknadsenheten, Socialtjänst Gävle och Arbetsförmedlingen i Gävle. Grunden i samverkan utgår ifrån DUA-överenskommelsen (Delegationen för unga och nyanlända till arbete). Där arbetas aktivt för att tillsammans hitta vägar för att öka de språkliga kunskaperna hos individen men även motivera till att komma närmare egen försörjning. Samverkan sker på olika sätt beroende på målgruppens språkliga förmåga.

Ett första exempel på fungerande samverkan och samarbete är Svea Ateljé. Där samverkar alla nämnda verksamheter men det är Arbetsmarknadsenheten och Verksamheten SFI som arbetar med målgruppen i det dagliga arbetet. Här får elever med kort tidigare studiebakgrund kombinera studier inom utbildningen Sfi med ateljéverksamhet på Arbetsmarknadsenheten. Det är ett konkret exempel på hur genomströmningen av elever på sfi ökas. På Svea Ateljé studerar

och praktiserar elever som tidigare har stagnerat i sin språkliga utveckling på utbildningen Sfi. Den första gruppen startade våren 2017 och där syns redan nu resultat med mer motiverade elever som känner att de befinner sig i ett sammanhang. Det har resulterat i bättre språkutveckling samt goda möjligheter att ta nästa steg i sin integration. De positiva resultaten beror på att eleverna kläs på med kunskaper från båda verksamheterna. Verksamheten SFI kan inte göra det arbetet på egen hand och inte heller Arbetsmarknadsenheten. Men tillsammans bidrar det till bättre förutsättningar för individen som förhoppningsvis kommer leda till en snabbare och mer motiverad språkutveckling.

Ett andra exempel som bör öka genomströmningen på utbildningen Sfi är ännu samarbete med Arbetsmarknadsenheten samt Arbetsförmedlingen och Socialtjänst Gävle. Det består av likande insats som ovan nämnda, men då för målgruppen som har mer kunskaper i svenska samt studerar på C och D-kursen. Där ges både Sfi-undervisning i kombination med praktikplatser inom bristyrken. Ett motivationshöjande arbete kommer också bedrivas. Resultatet blir bättre språkutveckling men också en ögonöppnare för vilka arbeten som är nåbara via studier på Komvux eller Sfi i kombination med yrkesutbildning.

Verksamheten SFI kan inte arbeta statiskt. Samverkan måste bedrivas med alla verksamheter i Gävle kommun som arbetar med eleverna. Fler samarbeten behövs likt exemplen ovan för att motivera eleverna och för att den enskilda eleven ska öka sina kunskaper i svenska språket. Sfi har ansvar för en del i arbetet men behöver samverka med andra och det ställer krav på verksamheterna tillsammans för att öka språkutvecklingen hos våra elever.

Det krävs ett gemensamt arbete inom Gävle kommun för att minska genomströmningstiderna hos verksamheten SFI.

Erik Eriksson

Rektor SFI

Näringsliv & arbetsmarknad Gävle